

Anmeldelser

Tips om medisinsk litteratur, andre bøker, filmer og elektroniske medier om bør anmeldes, sendes tidsskriftet@legeforeningen.no

Godt om utfordrende atferd

Stephen von Tetzchner

Utfordrende atferd hos mennesker med lærehemning

356 s, tab. Oslo: Gyldendal, 2003.

Pris NOK 399

ISBN 82-05-31132-3

Forfatteren understreker at dette ikke er ment som noe oppslagsverk, men som et grunnlag for å forstå utfordrende atferd. Målgruppen er primært studenter og dem som arbeider med mennesker med lærevansker, men

også pårørende kan ha nytte av boken.

Det er åtte kapitler, og de spenner fra begrepsdefinisjoner via epidemiologi, forløp og forklaringsmodeller til betydningen av forebyggende tiltak. Hvert kapittel avsluttes med en oppsummering, med en liste over ordforklaringer, en omfattende litteraturliste, forfatterindeks og stikkordregister. Formen er akademisk, og det er mange referanser til originalarbeider. Brobyggingen til den praktiske virkelighet er besørget med en rekke kliniske vignetter.

von Tetzchner legger vekt på å formidle teorier og bedømme den faktiske dokumentasjon av de mange påstander og tilnæringer på feltet. Boken inneholder lite om psykiatriske og enda mindre om biologiske forklaringsmodeller.

Forfatteren skriver godt, og det er sammenheng i beskrivelsene på tross av de ofte sprinklede synspunkter som refereres. Likevel er boken relativt tunglest, først og fremst pga. informasjonstettheten i teksten. Det er synd for helheten at biologiske modeller har falt utenfor, men så lenge man er oppmerksom på dette, er dette en bred innføring i et felt der litteraturen ofte er preget av ensidighet.

Alle som arbeider mye med psykisk utviklingshemmede med atferdsvansker vil komme til kort. Noen ganger skyldes det manglende bredde i tilnærmingen. Da må man revurdere tiltakene. I denne prosessen er von Tetzchners bok en viktig kilde til kunnskap om alternative innfallsvinkler.

Boken bør finnes og brukes ved alle enheter som arbeider med slike problemer.

Den bør også være tilgjengelig for studenter, og for noen bør den antakelig på pensumlisten. Jeg tror imidlertid få pårørende vil ha utbytte av boken. Den sår sunn, men ubehagelig tvil om vanlige tiltak ved utfordrende atferd.

Olav M. Linaker

Institutt for Nevromedisin
Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet

Pedagogisk, lettlest og omstridt om ryggplager

Aage Jan Indahl

Når ryggen krangler

96 s, ill. Rakkestad: Vadisholm forlag, 2003.

Pris NOK 198

ISBN 82-7412-060-4

Denne lille boken henvender seg til alle som sliter med vondt rygg, altså en stor del av befolkningen. Forfatteren er frontfigur innen norsk og internasjonal ryggmedisin. Rundt ham har det tidvis blåst friskt, ikke minst i forbindelse med

lanseringen av denne boken (1). Den består av sju hoveddeler og omhandler bl.a. anatomi, forklaringsmodeller for ryggsmarter, de viktigste diagnosegruppene – og hva helsevesenet med leger, fysioterapeuter og kiropraktorer kan tilby av behandling og undersøkelser.

Betydningen av den sansemotoriske kontrollen som «planleggeren» i hjernen sørger for, blir levende beskrevet. Forfatterens viktigste budskap leser jeg å være at vi har lite eksakt kunnskap om hvorfor vi får vondt, at det hos de fleste dreier seg om ufarlige tilstander uten alvorlig underliggende sykdom, og at plagene oftest går over av seg selv – med eller uten behandling. Det behandleren kan bidra med, er å utelukke at det finnes alvorlig sykdom og gi trygghetskapende informasjon som gjør at pasienten skjønner at dette ikke er noe farlig. Det viktigste for pasienten er så raskt som mulig å gjenoppta vanlig aktivitet og være i variert bevegelse, selv om det gjør vondt.

Boken har både sterke og svake sider. På plussiden kan det nevnes at det på en lettlest

og pedagogisk fengslende måte formidles flere enkle, kunnskapsbaserte budskap som det er tverrfaglig enighet om (2). Ikke minst er forfatteren flink til å bruke forklarende og folkelige metaforer.

Kontroversene rundt boken synes bl.a. å være knyttet til om manipulasjonsbehandling og fysioterapi med trening/øvelser har dokumentert og betydningsfull effekt – i pressen eksempelvis slått opp som «vend ryggen til behandling» (3). En del av uenigheten bunner sannsynligvis i ulike definisjoner av begrepet behandlingseffekt: Er det å lindre smerter, gi bedre livskvalitet og funksjon eller å sørge for at pasienten kommer tilbake i jobb? Og hvor god er dokumentasjonen på at noe virker eller ikke virker?

Her ligger noen av bokens svake sider, og noen av påstandene stemmer ikke overens med anbefalingene i de norske retningslinjene, f.eks. at en kortvarig kur med kortison kan gi god effekt, og at beste og raskeste behandling er å få strukket ut muskulaturen, eller at «Det er verre med behandling for ufarlige ryggsmarter. Disse behandlingene markedsføres som noe som skal gjøre oss friske, men i virkeligheten er det tale om kortvarig smertestillende behandling hvor effekten kun varer til vi får betalt og kommet oss hjem».

På leserens vegne kan vi spørre: Gjelder det også tverrfaglige behandlingsopplegg for pasienter som har kroniske ryggsmarter og som har dokumentert effekt av å komme tilbake i jobb?

For helsepersonell som overveier å anbefale boken, kanskje som en «pedagogisk perle» (4), er det nødvendig å tydeliggjøre noen av budskapene: Hva som er tro og hva som er viten, og hva som menes med behandlingseffekt. Hvis ikke kan noen pasienters utrygghet kanskje bare erstattes av forvirring. Men les og vurder den selv.

Even Lærum

Nasjonalt ryggnettverk – Formidlingsenheten

Litteratur

1. Hold helsevesenet unna ryggen! Rana Blad 11.11.2003.
2. Nasjonalt Ryggnettverk – Formidlingsenheten. Akutte korsryggsmarter. Tverrfaglige kliniske retningslinjer. Oslo: Nasjonalt ryggnettverk – Formidlingsenheten, 2002.
3. Landsen M. Vend ryggen til behandling. Spesialist kritisk til alternativ behandling. Dagbladet 11.9.2003.
4. Sandbu M. Pedagogisk perle om ryggplager. Økonomisk Rapport 2003; nr. 19: 86–7.